

nout od vlivu církve).¹¹⁰ Obvyklé ale bylo, že místní dozorcí školu v podstatě ignorovali, takže ke sporům s učiteli vlastně ani nedocházelo. Místní rady selhávaly i ve své funkci dozoru nad řádnou docházkou dětí do školy, v kteréžto oblasti by při znalosti místních poměrů byly jistě nejpovolanější. Složení těchto rad z místních občanů však vedlo ve většině případů k tomu, že spíše než důsledně vymáhání zákona místní rady své sousedy neposílající děti do školy kryly (a pokud už o těchto proviněních učinily nějaký záznam, nehlásily ho okresní školní radě, která by zaujala tvrdší postoj).¹¹¹

Druhý stupeň v řízení školství představovala **okresní školní rada**, jejíž působnost se kryla s hranicemi politického okresu – pokud se jednalo o okres národnostně smíšený, zřídily se rady dvě, jedna pro české, druhá pro německé školy (samostatný školní okres mohla tvořit i větší města). Předsedou okresní rady byl okresní hejtman, na svého zástupce v radě měly nárok náboženské obce (pokud se k dané víře hlásilo v okresu více než 2 000 lidí), nejméně čtyři zástupci reprezentovali obce z daného okresu a dva členové měli být „znalci školství“ (jednoho zvolili v tajném hlasování učitelé, druhým byl ředitel učitelského ústavu nebo měšťanské školy). Pro bližší představu o počtu okresních školních rad uvedme, že k roku 1874 fungovalo v Čechách 61 českých (z toho 5 městských) a 46 německých okresních rad (z toho 9 městských).

Hlavním úkolem okresních rad byla celková péče o školství v tom kterém okrese, vyhlášovaly různá nařízení vyšších úřadů, jednaly ve věci zřizování nových či rozšiřování stávajících škol, rozhodovaly v první instanci o všech správních školských záležitostech. Do jejich kompetence samozřejmě patřily i všechny záležitosti kolem učitelů, a to od obsazování míst, návrhů přídavků a odměň přes schvalování delší dovolené, péči o další vzdělávání učitelstva až po vyšetřování disciplinárních poklesků učitelů a jejich trestání. Spisovou agendu okresní školní rady vyřizoval určený úředník okresního úřadu, v případě potřeby mohl být školní okres rozdělen na několik menších jednotek a pro správu každé vyčleněn samostatný referent.

107) Schulaufsichts-Gesetz für das Königreich Böhmen vom 8. Februar 1869 – v německém znění byl tento zákon publikován roku 1869, česká verze pochází až z 24. února 1873. Zákony pro Moravu a Slezsko byly přijaty roku 1870. Viz *Zákony a nařízení*, s. 422.

108) *Zákony a nařízení*, § 17, s. 435.

109) Dopplebauer, Alois. *Die historische Entwicklung der Schulaufsicht über das allgemeine Pflichtschulwesen in Oberösterreich von 1868 bis zur Gegenwart*. Salzburg 1982, s. 113. Fungování školní inspekce zatím nebylo v českém badání podrobeno důkladnému výzkumu. Je možné se však opřít o zjištění učiněná rakouskými badateli, konkrétně A. Doppelbauer podrobně prozkoumal historii školního dozoru na území Horního Rakouska, které bylo ve sledovaném období součástí stejného státu jako české země a platila tam obdobná legislativa. Je možné důvodně předpokládat, že učiněná zjištění platí i pro situaci u nás.

110) Dopplebauer, *Die historische Entwicklung*, s. 146.

111) Dopplebauer, *Die historische Entwicklung*, s. 116.